

FOTO: FLORAHOLLAND

Dimitri Markidis, human resource manager FloraHolland:

'Het waren heel spannende dagen'

Tijdens de Valentijnsstaking legden honderden medewerkers van FloraHolland vijf dagen lang hun werk neer. Dimitri Markidis was namens de veiling betrokken als onderhandelaar. „Nu is er veel meer aandacht voor verbinding.”

Hoe hebt u staking beleefd?

„Het waren heel intensieve en spannende dagen. Ik stond continu in contact met de bonden om alles in goede banen te leiden voor zowel de stakers als de werkers. Daarnaast was er veel contact met mensen binnen het bedrijf tijdens de zogenaamde koffiemomenten. Uiteindelijk kwam er een mooi Valentijnsakkoord.”

Als onderhandelaar zag u de staking aankomen?

„Ik onderhandelde over het sociaal plan, maar de onvrede zat dieper. Tijdens de staking werd die conclusie ook getrokken. Het was daarom in eerste instantie lastig om tot een akkoord te komen. Later is dat wel gelukt.”

FloraHolland wilde praten. De bonden wilden niet praten. Uiteindelijk vierden de bonden het feit dat ze de laatste ochtend van de staking terug naar de onderhandelingsstafel gingen als een overwinning. Wat gebeurde op de achtergrond?

„Het heeft niet veel zin om daar nu nog op in te gaan, we moeten vooruit. Het is zoals het gaat tijdens dergelijke gebeurtenissen.”

En toen keerden de stakers terug op de werkvloer?

„Daar is heel veel aandacht aan besteed. We hebben dat intensief gestuurd en tegen de werkwillenden gezegd: neem de stakers serieus, zoek ze op. De terugkeer van de stakers op de werkvloer is buitengewoon goed gegaan, er zijn weinig spanningen geweest tussen werknemers en leidinggevend en werknemers onderling.

Een mooi moment vond plaats op de veiling in Naaldwijk waar een staker, een werknemer en een leidinggevenden op een balustrade gingen staan, elkaar de hand reikten en opriepen weer aan de slag te gaan en respect voor de stakers en werkers te hebben. We moeten door en samen aan de toekomst werken.”

Waarom gaat het nu goed tussen werknemers en leidinggevend?

„Uiteindelijk zijn we meer en beter gaan luisteren naar de werknemers. We hebben ze bijvoorbeeld bij de voorbereiding van de nieuwe strategie, FloraHolland 2020, gevraagd hun mening te geven. Daarnaast hebben we nog steeds de koffiemomenten en is de Valentijnsstuurgroep van leidinggevend en medewerkers doorgezet.

De relatie met de bonden is overigens ook nog steeds goed. Na het akkoord over het sociaal plan is er een nieuwe cao gekomen en een pensioenakkoord.”

Hoe kijkt u nu terug op de staking?

„Ik denk dat algemeen directeur Lucas Vos gelijk had met zijn opmerkingen dat we er met zijn allen verantwoordelijk voor zijn geweest. De veiling is groter en complexer geworden en de afstanden tussen mensen zijn ook groter. Nu is er veel meer aandacht voor verbinding. We moeten samen optrekken. 'Samen' is ook een van de kernwaarden in de nieuwe strategie en dat komt mede voort uit de acties.” <

JANUARI – FEBRUARI

■ **LTO GLASKRACHT NEDERLAND** gaat per 1 januari officieel van start. Het samenwerkingsverband van LTO Noord Glaskracht, ZLTO en LLTB moet de landelijke glastuinbouwactiviteiten op het terrein van belangenbehartiging, vaktechniek en innovatie krachtig en efficiënt vorm gaan geven.

■ Een **WINDHOOS** richt op 3 januari voor € 7 miljoen schade aan bij vijftien bloemen-, potplanten- en groentetelers in Bemmelen en Huissen.

■ De vier huisbankiers van **FLORAHOLLAND** stellen de bloemenveiling onder intensiever toezicht. Het onder druk staande businessmodel – de verschuiving van klok naar bemiddeling – baart de banken zorgen, evenals de omvangrijke vastgoedpositie van FloraHolland.

■ Minister Kamp (EZ) maakt bekend de gaswinning in Slochteren de komende drie jaar te zullen terugschroeven. Volgens energiedeskundigen zal dat niet leiden tot een structureel hogere **GASPRIJS**.

■ Nederlandse glastuinders doen er verstandig aan hun **WKK'S** zo lang mogelijk in bedrijf te houden. Die boodschap was te horen tijdens een symposium van AgroEnergy.

■ De gemeente Rotterdam kondigt aan ook in 2014 **WERKLOZEN** in de tuinbouw aan het werk te willen krijgen. In 2013 meldde 593 werklozen zich aan, maar werden er uiteindelijk 30 arbeidscontracten afgesloten.

■ De Gelderse Staten besluiten een jaar extra uit te trekken voor het opstellen van een plan voor herstructurering van de tuinbouw in de **BOMMELERWAARD**.

■ **BAAS PLANTENSERVICE** uit Hazerswoude-Dorp gaat failliet in navolging van haar enige klant Praktiker/Max Bahr die een jaar eerder bankroet ging.

■ Wageningen UR kondigt een reorganisatie aan bij **WUR GLASTUINBOUW** en PPO Bollen, bomen en fruit. In het somberste scenario wordt een derde van de onderzoekers ontslagen.

■ **AREND-BOSEF** gaat failliet. Tegenvallende financiële resultaten nopen huisbankier Rabobank het krediet op te zeggen.

MAART – APRIL

■ De helft van alle glastuinders bezit een **TABLET**, blijkt uit onderzoek van Prosu Databased Marketing. In 2013 lag dat aantal nog op 28%.

■ Hinderlijk liggende woningen, verouderd glas en teruglopende rendementen zijn belangrijke knelpunten die de noodzakelijke modernisering van de glastuinbouw in het **WESTLAND** in de weg staan. Een commissie onder leiding van Arnold Hordijk voorziet dat het aantal tuinders de komende vijftien jaar zal halveren naar 550.

■ Telers van **ALSTROEMERIA** richten op 6 maart een gewascoöperatie op die bijna 90% van het areaal vertegenwoordigt.

■ FloraHolland ziet af van de invoering van het **BEELDVEILEN** en landelijk veilen van planten. Het plan daarvoor werd volgens de veiling te slecht ontvangen.

■ De Tweede Kamer verzet zich tegen de invoering van verplichte **WATERZUIVERING** op het bedrijf van glastuinders die niet zijn aangesloten op de riolering in 2016. Volgens de Kamer zijn er betere oplossingen, zoals voorzieningen bij waterzuiveringsbedrijven.

■ Telers van **LISIANTHUS** richten op 19 maart een gewascoöperatie op die driekwart van de totale omzet in deze gewasgroep vertegenwoordigt.

■ In Westland, Lansingerland, Aalsmeer en Zaltbommel hebben **LOKALE PARTIJEN** een substantieel aandeel raadszetels gekregen, blijkt na afloop van de gemeenteraadsverkiezingen op 19 maart.

■ Telers van **GERBERA** gaan op 26 maart akkoord met de oprichting van een gewascoöperatie die 88% van het 160 ha tellende areaal vertegenwoordigt.

■ De komst van een streng en gesloten **IMPORT-** en controlesysteem voor plantaardig materiaal in de EU is van de baan. Het europalement stemt op 15 april tegen. LTO Nederland is er blij mee omdat zo'n systeem nadelig zou uitpakken voor de internationale tuinbouwhandel.

■ Oud-chrysenteler **JAN KOUWENHOVEN** wordt op 25 april benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau vanwege zijn verdiensten voor het chrysentenvak.

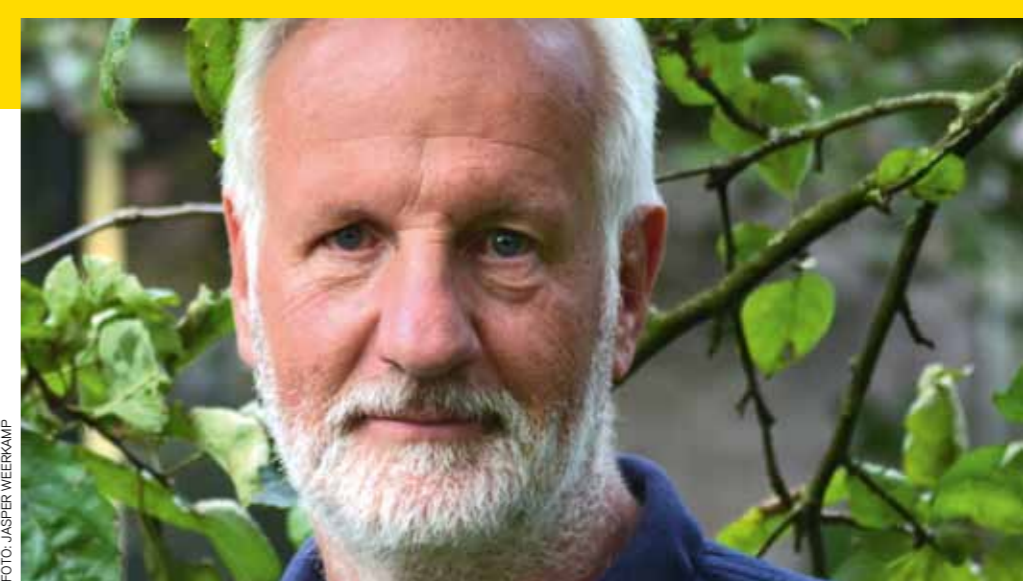

FOTO: JASPER WEERKAMP

Johan Weerkamp, mediator en adviseur:

'Familiebedrijf is geen probleem'

2014 heeft de Verenigde Naties (VN) uitgeroepen tot het 'Internationaal Jaar van het Agrarische Familiebedrijf'. Op velerlei manieren is daar bij stilgestaan. Johan Weerkamp schreef samen met Truke Zeinstra een boek 'Wat de boer niet zegt', waarin ze beweren dat goede samenwerking binnen familiebedrijven niet vanzelfsprekend is.

Is het VN-jaar zinvol geweest?

„Dat kan ik niet beoordelen. Een jaar van ... of de dag van... zijn nooit een oplossing voor een vraagstuk. Overigens is het familiebedrijf geen probleem, maar juist een verworvenheid en een bedrijfsvorm die grote voordelen kent. Het doet het beter dan andere bedrijfsvormen. Juist ook in de huidige moeilijke tijden voor tuinbouwbedrijven zijn het de families die samen de moed erin houden; puur commercieel zouden eigenaren er al eerder de stekker uitgetrokken hebben.”

Staan sociaaleconomische aspecten van het familiebedrijf nu beter op de kaart?

„Door veel publiciteit en gesprekken is er mogelijk meer zicht op de sociaal-economische verhoudingen. Er is veel over geschreven in vakbladen, het NAJK heeft er een congres aan gewijd, adviseurs hebben er onderling meer ideeën over ontwikkeld en er is een onderzoek geweest van de rol van de vrouw binnen het bedrijf. Tevens is er een voorzichtig discussie gestart over andere financieringsvormen.”

Welke aspect verdient met name aandacht?

„De communicatie in agrarische familiebedrijven. Het gesprek over de relatie tussen de aspecten familie, bedrijfsvoering en eigendom blijft cruciaal. Jammer is dat vrouwen daar meer oog voor hebben dan mannen. In vrouwenorganisaties als jonge agrarische vrouwen en LTO Vrouw en Bedrijf wordt daar veel over van gedachten gewisseld.”

Mannen hebben dus nog veel te leren?

„Veel mannen kunnen niet goed omgaan met de spanningen die samenhangen met de rollen in het

bedrijf en hun rol in gezin of familie. Vooral ondernemers die terugtrekking in het verschiep zien liggen en voor wie de balans tussen loslaten en betrokken blijven moeilijk is te hanteren, raken in verwarring. Als dat gepaard gaat met bedrijfseconomisch moeilijke tijden dan vraagt dat veel van hun spankracht, mentale vermogens, gezondheid, humeur en het behoud van een prettige verhouding met partner en kinderen.”

Worden familiebedrijven familieondernemingen?

„Tussen familiebedrijven en familieondernemingen zie ik niet zo'n groot verschil. Gezinsbedrijven met volle inzet van kinderen zijn er door de automatisering al veel minder. Maar de betrokkenheid en de psychologische eigendom blijven bestaan. Tegelijkertijd zie ik ook wel een risico's voor het voortbestaan van de zogenoemde gunfactoren.”

Wat bedoelt u daarmee?

„Gunfactoren zijn redenen waarom familieleden de overnemer(s) gunnen om tegen andere dan volledig marktconforme voorwaarden het bedrijf over te nemen, ondersteund door de overnamefaciliteiten van de fiscus. De andere kinderen hebben echter soms hun huis onder water staan, verliezen hun baan en willen een bedrijf voor zichzelf beginnen. Steun van de familie, met name van de ouders, daarbij vinden ze dan gewenst. Van de fiscus of van de bank krijgen ze die niet of nauwelijks. Daar komt dan mogelijk een scheurtje in het gelijkheidsbeginsel dat ouders eigenlijk wel zouden willen toepassen in hun gezin. Dat vraagt voortdurend om communicatie, betrokkenheid organiseren en transparant opereren.” <